

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 27 – 28
2008/2009

BULLETIN
SLOVENSKEJ JAZYKOVEDNEJ SPOLOČNOSTI
PRI JAZYKOVEDNOM ÚSTAVE ĽUDOVÍTA ŠTÚRA SAV

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 27 – 28

2008/2009

Bratislava

Slovenská jazykovedná spoločnosť
pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV

Slovenská jazykovedná spoločnosť pri JÚLŠ SAV

Panská 26

813 64 Bratislava

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 27 – 28, 2008/2009

OBSAH

Správa o činnosti SJS pri JÚLŠ SAV za obdobie od 18. 10. 2007 do 15. 10. 2009	5
Zápisnica z Valného zhromaždenia SJS pri JÚLŠ SAV (18. 10. 2007)	10
XVIII. a XIX. kolokvium mladých jazykovedcov	11
Zoznam prednášok organizovaných SJS pri JÚLŠ SAV v rokoch 2008 – 2009	12
Tézy prednášok:	
Adam Kilgariff: Sketch Engine.....	15
Jozef Mlacek: Paradoxy frazeológie.....	20
Dmitrij Dobrovoľskij: Diskursive und deiktische Wörter im „Neuen deutsch-russischen Großwörterbuch“.....	21
Martin Ološtiak: Juraj Furdík a jeho tória lexikálnej motivácie.....	23
Klára Buzássyová: Sémantické a štylistické aspekty obmedzeného hniezdovania vo výkladovom slovníku.....	24
Miroslav Dudok: Slovenčina v diaspóre a preventívna lingvistika.....	26
Jaroslav David: Od Českého ráje k Barrandov Hills (reklamní funkce toponym).....	27
Miroslav Vepřek: Staroslověnština a etymologie.....	29
Martina Ivanová: Modálne slovesá <i>môct'</i> a <i>musiet'</i> ako modifikátory ilokučnej sily výpovede.....	30
Zoznam členov SJS v roku 2008	33
Zoznam členov SJS v roku 2009	35

Správa o činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV za obdobie od 18. 10. 2007 do 15. 10. 2009

Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV vo funkčnom období od 18. 10. 2007 do dnešného dňa pokračovala v tradičných aktivitách, ktorými sú podľa STANOV SJS predovšetkým:

- popularizačná činnosť v oblasti jazykovedy realizovaná priebežne v prednáškach,
- organizačná činnosť a príprava, resp. spolupráca pri príprave vedeckých podujatí, seminárov a konferencií,
- edičná činnosť, spočívajúca v redakčnej príprave odborných materiálov a ich publikovaní v záujme popularizácie jazykovedy.

I. V predchádzajúcom funkčnom období viedol SJS výbor zvolený na Valnom zhromaždení 18. 10. 2007 v tomto zložení:

Predseda – doc. PhDr. Ján Bosák, CSc.

Podpredseda – doc. PhDr. Slavomír Ondrejovič, DrSc.

Tajomníčka – Mgr. Gabriela Múcsková, PhD.

Hospodárka – Mgr. Bronislava Chocholová

Členmi výboru boli aj predsedovia pobočiek: v Banskej Bystrici – doc. Mgr. Jaromír Krško, PhD., v Prešove – prof. PhDr. Daniela Slančová, CSc., v Nitre – Mgr. Renáta Hlavatá, PhD., v Ružomberku – prof. PhDr. Jozef Mlacek, CSc., a v Trnave (pobočka schválená na Valnom zhromaždení 2007) – PhDr. Emília Nemcová, CSc.

Ďalšími členmi výboru boli aj Mgr. Ľubica Balážová, PhDr. Klára Buzássyová, CSc., Mgr. Alexandra Jarošová, CSc., PhDr. Viktor Krupa, DrSc., PhDr. Mária Šimková, a prof. PhDr. Pavol Žigo, CSc.

Revízorkami boli PhDr. Sibyla Mislovičová a Mgr. Iveta Vančová.

Výbor sa v širšom zložení schádzal raz ročne na začiatku roka pri plánovaní činnosti a v užšom zložení priebežne počas roka podľa aktuálnych potrieb SJS, ktoré vyplývali z organizovania konkrétnych akcií.

II. SJS má dnes 165 členov. V priebehu uplynulého funkčného obdobia navždy opustili rady členov SJS pri SAV PhDr. Konštantín Palkovič, CSc., a PhDr. Ivan Masár. Dvanásť

členovia zo SJS vystúpili alebo im bola pre dlhodobé neplatenie členského pozastavená činnosť. Výbor na svojich zasadnutiach schválil prijatie 14 nových členov (Katarína Gajdošová, Marie Hádková, Jana Končalová, Mária Košková, Monika Kováčiková, Marta Lacková, Mark Lauersdorf, Daniela Majchráková, Emília Nemcová, Katarína Pekaríková, Anna Ramšáková, Snežana Yoveva-Dimitrova, Andrej Závodný, Dáša Zvončeková).

III. V rámci SJS sa vo všetkých pobočkách v priebehu vymedzeného obdobia organizovali tradičné prednášky. V bratislavskej pobočke sa konalo 13 prednášok (Adam Kilgarriff, Jozef Mlacek, Mária Šimková, Dmitrij Dobrovoľskij, Milan Majtán, Miloslava Sokolová, Ľubomír Ďurovič – dve prednášky, Martin Ološtiak, spoločná prednáška Adriany Ferenčíkovej, Alexandry Jarošovej a Pavla Žiga, Klára Buzássyová – dve prednášky a Ján Findra), v Nitre 18 prednášok (Kvĕta Musilová, Milan Polák, Zuzana Kováčová, Eva Höflerová, Peter Žeňuch, Ľubomír Kralčák, Martin Pukanec – dve prednášky, Ján Kačala, Katarína Pekaríková – dve prednášky, Ladislav Navrátil – dve prednášky, Ján Doruľa, Juraj Glovňa, Juraj Vaňko, Renáta Hlavatá, Vincent Šabík), v Trnave mal tri prednášky Gabriel L. Altmann, v Banskej Bystrici bolo šesť prednášok (Ján Findra, Milan Harvalík, Josef Jodas, Jaroslav David, Vladimír Patráš, Miroslav Vepřek), v Ružomberku sa konali štyri prednášky (Miroslav Dudok, Valerij M. Mokijenko, Ludmila Stěpanova, Daniela Slančová) a v Prešove šesť prednášok (Martiny Ivanovej a v rámci voľného cyklu prednášok *50 (a viac) rokov jazykovednej slovakistiky v Prešove* pri príležitosti 50. výročia vzniku Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove odzneli na *1. stretnutí venovanom 100. výročiu narodenia prof. PhDr. Štefana Tóbika, CSc.*, prednášky Ladislava Bartka, Petra Karpinského a Pavla Žiga a na *2. stretnutí venovanom dieľu prof. PhDr. Juraja Furdíka, CSc.*, prednášky Martina Ološtiaka a Kataríny Vužňákovej).

Čo sa týka organizovania prednášok za príslušný honorár, bol výbor naďalej vystavovaný rozsiahlej administratívnej spojenej s uzatváraním DVP (a následným prihlasovaním prednášajúcich do Sociálnej poisťovne a podávaním pravidelných výkazov jednak Sociálnej poisťovni, jednak Daňovému úradu), preto sme sa najmä v prípade domácich prednášateľov vzdali vyplácania honorárov. V porovnaní s počtom prednášok za predchádzajúce funkčné obdobie sa však ukazuje, že to neznamenal výrazný pokles a že prednáška prednesená pre SJS je viac vecou spolupatričnosti a vôle ako záujmu o finančný zisk.

V oblasti organizovania vedeckých podujatí k najvýznamnejším akciám pravidelne organizovaným Slovenskou jazykovednou spoločnosťou patrí Kolokvium mladých jazykovedcov. Koncom roka 2007 sa konalo XVII. kolokvium mladých jazykovedcov

v Liptovskej Osade-Škutovkách, ktoré organizovala ružomerská pobočka pod organizačným vedením Viery Kováčovej (red. pozn. bližšie informácie o tomto kolokviu možno nájsť v Jazykovednom zborníku 2006/2007). V roku **2008** sa 3. – 5. decembra uskutočnilo XVIII. kolokvium mladých jazykovedcov, pričom organizačne ho pripravil Inštitút slovakistiky, všeobecnej jazykovedy a masmediálnych štúdií FF Prešovskej univerzity v Prešove. Organizačný tím (Daniela Slančová, Peter Karpinský, Martina Ivanová, Lucia Ološtiaková a Stanislava Zajacová) viedol Martin Ološtiak. Zúčastnilo sa na ňom 101 mladých lingvistov, z toho 38 zo zahraničia (Česko 25, Poľsko 5, Maďarsko 2, Ukrajina 2, Slovinsko 1, Luxembursko 1, Srbsko 1, Rakúsko 1).

Obe podujatia mali už tradičnú neopakovateľnú atmosféru a organizačne boli zvládnuté na vynikajúcej úrovni.

Tento rok bude KMJ 18. – 20. 11. v Modre-Harmónii a jeho organizácie sa ujala najmladšia – trnavská pobočka. Na toto kolokvium je prihlásených 98 účastníkov, z toho 32 zahraničných (Česko, Poľsko, Rusko, Srbsko, Maďarsko).

SJS sa spolu s JÚLŠ SAV organizačne podieľala na príprave týchto vedeckých podujatí:

- 22. 5. 2008 sa konal medzinárodný vedecký seminár pri príležitosti 100. výročia narodenia univerzitného profesora Jozefa Štolca *História, súčasný stav a perspektívy dialektologického bádania*, a to v Malom kongresovom centre SAV v Bratislave; výstupom z tohto podujatia je zborník Jazykovedné štúdie XXVI.
- 29. 5. 2008 sa v rámci medzinárodného projektu (slovensko-česko-bulharského) *Princípy a metódy tvorby výkladového slovníka* konalo pracovné stretnutie lexikografov, pričom sa uskutočnila aj prezentácia lexikologicko-lexikografického oddelenia a Slovenského národného korpusu.
- 25. 9. 2008 SJS v spolupráci s Predsedníctvom SAV zorganizovala sympóziu *Akademik Ľudovít Novák, tvorca modernej slovenskej jazykovedy a zakladateľ Slovenskej akadémie vied a umení*, konané pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia v Malom kongresovom centre SAV v Bratislave pod záštitou podpredsedu vlády SR Dušana Čaploviča. Výstupom z tohto podujatia je rovnomenný zborník Ľudovít Novák – tvorca modernej slovenskej jazykovedy a zakladateľ SAVU (2011).
- V roku **2009** sa 11. – 12. 3. v Kongresovom centre Majolika v Modre uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia pri príležitosti životného jubilea Kláry Buzássyovej *Slovo – Tvorba – Dynamickosť*, ktorej hlavným organizátorom bol Jazykovedný ústav E. Štúra

a spoluorganizátorom SJS pri SAV. Výstupom z tohto podujatia je zborník *Slovo – Tvorba – Dynamickosť* (2010).

- 21. 4. 2009 sa konal vedecký seminár venovaný *100. výročiu narodenia Eugena Jónu*, a to v priestoroch Jazykovedného ústavu E. Štúra SAV. Príspevky z tohto seminára vyšli v *Slovenskej reči*, 2010, č. 2.

- 14. 10. 2009 sa v Účelovom zariadení MK SR v Bratislave uskutočnil vedecký seminár venovaný Milanovi Majtánovi pri príležitosti jeho životného jubilea, hneď nasledujúci deň 15. 10. 2009 sa v tých istých priestoroch konal vedecký seminár venovaný Jánovi Bosákovi takisto pri príležitosti jeho životného jubilea, v rámci neho prebehlo aj Valné zhromaždenie Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV. Príspevky z tohto podujatia sú uverejnené v *Jazykovednom časopise*, 2010, č. 1 a 2.

- Spolu s Katedrou slovenského jazyka FF Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre spoločnosť 22. 10. 2009 zorganizovala vedeckú konferenciu *JAZYK – HISTORICKÝ FENOMÉN* konanú pri príležitosti životného jubilea Kataríny Habovštiakovej.

Čo sa týka budúcich podujatí, už sa začalo s prípravou medzinárodnej vedeckej konferencie *Človek a jeho jazyk* venovanej 90. výročiu narodenia Jána Horeckého, ktorá sa bude konať 20. – 21. 1. 2010 v Smoleniciach, a vedeckého seminára venovaného jubileu Adriany Ferenčíkovej, ktorý bude 7. 1. 2010 v Bratislave.

Popri prednáškovej a organizačnej činnosti je treťou podstatnou zložkou práce SJS edičná činnosť. Spočíva v redakčnej príprave a vydávaní výstupov z usporiadaných konferencií, čo sa realizuje v spolupráci s Jazykovedným ústavom E. Štúra. Ďalej spočíva v redakčnej príprave a vydávaní informatória SJS – Jazykovedného zápisníka a zborníkov *Varia* z Kolokvia mladých jazykovedcov.

V oblasti organizovania vedeckých podujatí a prednášok sa môžeme prezentovať viacerými akciami a vydávanie zborníkov z týchto podujatí sa darí splňať v priebehu jednoročného až jeden a polročného obdobia. No pokiaľ ide o pravidelné vydávanie *Jazykovedného zápisníka* a *Varií*, máme stále zopár restov. *Jazykovedný zápisník* sa nám v tomto funkčnom období nepodarilo vydať, čo sa týka zborníkov *Varia*, v procese recenzovania sú zborníky zo 16. a 17. kolokvia mladých jazykovedcov a zostavovatelia *Varie* 18 pripravili do tlače zatiaľ zborník abstraktov a dokončujú vydanie zborníka plných príspevkov v podobe elektronickej publikácie. Táto podoba je pragmatickým a z nášho pohľadu výhodným riešením najmä vzhľadom na veľký počet autorov a tým rozsah jednotlivých zborníkov.

Náplňou práce výboru SJS však, bohužiaľ, nie je len prednášková, organizačná a edičná činnosť. Značnú časť jeho práce – a to najmä práce hospodárky a čiastočne aj tajomníčky výboru – predstavuje vedenie agendy SJS, vybavovanie administratívy a korešpondencie, komunikácia s Radou vedeckých spoločností SAV, spojená so žiadaním o finančné príspevky a ich vyúčtovaním, vykonávanie bankových operácií a pod. V záujme zmiernenia individuálnej zaťaženia funkcionárov výboru SJS a tiež vzhľadom na pretrvávajúce resty navrhuje rozšíriť funkcie podpredsedu a tajomníka SJS na dvoch členov. V tomto zmysle predkladáme tomuto Valnému zhromaždeniu SJS aj kandidačnú listinu na voľby do nového výboru.

Na záver tejto správy by sme sa ako odstupujúci výbor SJS chceli poďakovať všetkým členom spoločnosti za ich podporu činnosti SJS, ktorú prejavujú svojou účasťou na podujatiach a finančnými príspevkami. Ďalej chceme poďakovať všetkým prednášateľom a najmä všetkým tým členom Slovenskej jazykovednej spoločnosti, ktorí sa podieľali na organizácii vedeckých konferencií a kolokvií mladých jazykovedcov.

Bratislava

15. 10. 2009

Gabriela Múcsková

Zápisnica

z priebehu volieb predsedu, podpredsedov, tajomníka, hospodára, členov výboru a revízorov Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV na jej Valnom zhromaždení, ktoré sa konalo dňa 18. 10. 2007 v Častej-Papierničke

Na Valnom zhromaždení sa zúčastnilo 33 členov SJS, rozdaných bolo 33 volebných lístkov.

Za predsedu bol zvolený **doc. PhDr. Ján Bosák, CSc.**, ktorý získal 33 hlasov.

Za podpredsedu bol zvolený **doc. PhDr. Slavomír Ondrejovič, CSc.**, ktorý získal 32 hlasov.

Za tajomníčku bola zvolená **Mgr. Gabriela Múcsková, PhD.**, ktorá získala 33 hlasov.

Za hospodárku bola zvolená **Mgr. Bronislava Chocholová**, ktorá získala 33 hlasov.

Za ďalších členov výboru boli zvolení: **PhDr. Klára Buzássyová, CSc.** (20 hlasov), **PhDr. Juraj Hladký, PhD.** (21 hlasov), **Mgr. Alexandra Jarošová, CSc.** (19 hlasov), **prof. PhDr. Viktor Krupa, DrSc.** (17 hlasov), **PhDr. Mária Šimková** (12 hlasov), **prof. PhDr. Pavol Žigo, CSc.** (26 hlasov).

Členmi výboru sa stali aj predsedovia pobočiek: **prof. PhDr. Daniela Slančová, DrSc.** (Prešov), **doc. PhDr. Jaromír Krško, PhD.** (Banská Bystrica), **PaedDr. Renáta Hlavatá** (Nitra) a **prof. PhDr. Jozef Mlacek, CSc.** (Ružomberok).

Za revízorky boli zvolené: **PhDr. Sibyla Mislovičová** (33 hlasov) a **Mgr. Iveta Vančová** (31 hlasov).

V Častej-Papierničke 18. 10. 2007

Za volebnú komisiu
Mgr. Martin Ološtiak, PhD.

XVIII. a XIX. kolokvium mladých jazykovedcov

Dňa 3. decembra 2008 otvorila profesorka Daniela Slančová, riaditeľka Inštitútu slovakistiky, všeobecnej jazykovedy a masmediálnych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove a predsedníčka pobočky SJS pri SAV v Prešove už 18. ročník Kolokvia mladých jazykovedcov. Organizáciu kolokvia mala pod patronátom po ôsmich rokoch opäť prešovská pobočka. V malebnom prostredí v Zelenom Brehu v osade Kokošovce-Sigord sa stretla mladá generácia, pre ktorú kolokvium už tradične predstavuje lingvistickú pôdu, na ktorú mladí lingvisti „ešte len vstupujú alebo tak urobili iba nedávno“ (Varia XVIII, s. 7).

V rámci 19. ročníka Kolokvia mladých jazykovedcov v Modre-Harmónii sa v dňoch 18. – 20. novembra 2009 prezentovalo 81 účastníkov zo Slovenska, z Česka, Poľska, zo Srbska, z Bulharska a Maďarska. Organizáciu výborne zvládli kolegovia z Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Príspevky, ktoré odzneli na obidvoch podujatiach, sú publikované opäť v zborníkoch Varia XVIII a Varia XIX, v jeho tlačenej i elektronickej podobe.

Zo slovenských, českých, poľských a ďalších slovanských pedagogických či vedeckých akademických pracovísk sa na podujatí stretli predovšetkým mladí jazykovedci – doktorandi, ktorí mali opäť možnosť sa zoznámiť s novými kolegami, nadviazať bližšiu spoluprácu a získať mnoho podnetov pre svoju ďalšiu vedecko-výskumnú prácu.

Z podkladov pripravila Anna Ramšáková

**Zoznam prednášok konaných v rámci činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti
pri SAV v rokoch 2008 – 2009**

Bratislava

21. 1. 2008 Adam Kilgarriff: The Sketch Engine
7. 2. 2008 Jozef Mlacek: Paradoxy frazeológie
19. 2. 2008 Mária Šimková: Slovenský hovorený korpus
1. 4. 2008 Dmitrij Dobvol'skij: Diskursivnyje i deiktičeskije slova v novom Bolšom nemecko-russkom slovare
15. 4. 2008 Milan Majtán: Genéza Historického slovníka slovenského jazyka
20. 5. 2008 Miloslava Sokolová: Nový deklinačný systém slovenských substantív (Prezentácia monografie, výsledky výskumu a ich aplikácia v lexikografickej praxi)
3. 6. 2008 Ľubomír Ďurovič: Tobiáš Masnicius ako inšpirátor národnej identity Slovákov
24. 9. 2008 Martin Ološtiak: Juraj Furdík a jeho teória lexikálnej motivácie
7. 10. 2008 Ľubomír Ďurovič: Dve jazykové a ideové koncepcie: Bardejovský katechizmus (1581) a katechizmus Bystrickej agendy (1585) (informatívna prednáška)
18. 11. 2008 Adriana Ferenčíková, Alexandra Jarošová, Pavol Žigo: Prednáška o XIV. medzinárodnom zjazde slavistov v Ochride
10. 2. 2009 Klára Buzássyová: Sémantické a štylistické aspekty obmedzeného hniezdovania vo výkladovom slovníku
2. 6. 2009 Ján Findra: Komunikačná sféra, text a štýl
10. 10. 2009 Klára Buzássyová: Sémantické a štylistické aspekty obmedzeného hniezdovania vo výkladovom slovníku

Nitra

30. 9. 2008 Květa Musilová: Česko-slovenský bilingvizmus
30. 9. 2008 Milan Polák: Kurikulárna reforma v ČR (TAH- P-9)
7. 10. 2008 Zuzana Kováčová: Vnútrotextové nadväzovanie (nadvetná syntax)
14. 10. 2008 Eva Höflerová: O hypertextu
21. 10. 2008 Peter Žeňuch: Cyrilské rukopisné texty v kontexte slovenskej literatúry
28. 10. 2008 Ľubomír Kralčák: Štúr a reforma štúrovčiny

4. 11. 2008 Martin Pukanec: Najstaršia slovenská aristokracia a slovenské nárečia
11. 11. 2008 Ján Kačala: Teória intencie slovesného deja
18. 11. 2008 Katarína Pekariková: Perspektívy výskumu modálnosti textu
25. 11. 2008 Ladislav Navrátil: Problémové pády pri deklinácii substantív
2. 12. 2008 Ján Doruľa: Pôvod pomenovania Slovákov
9. 12. 2008 Juraj Glovňa: Jazykové prostriedky komickosti výrazu
22. 09. 2009 Martin Pukanec: Etymologická úvaha o pôvode morálky. Nietzsche alebo Rée?
06. 10. 2009 Katarína Pekariková: Východiská a princípy kognitívnej lingvistiky
20. 10. 2009 Juraj Vaňko: Slovenčina na začiatku 21. storočia (ekolingvistický pohľad)
3. 11. 2009 Ladislav Navrátil: Dynamické javy a tendencie na morfolologickej rovine spisovnej slovenčiny
1. 12. 2009 Renáta Hlavatá: Nové trendy vo vyučovaní štylistiky
1. 12. 2009 Vincent Šabík: Fenomén jazyka a súčasná kultúra

Trnava

7. 4. 2008 Gabriel L. Altmann: Úvod do kvantitatívnej lingvistiky
8. 4. 2008 Gabriel L. Altmann: Úvod do kvantitatívnej lingvistiky
9. 4. 2008 Gabriel L. Altmann: Úvod do kvantitatívnej lingvistiky

Ružomberok

22. 4. 2008 Miroslav Dudok: Slovenská jazyková diaspora a preventívna lingvistika
- Valerij M. Mokijenko: Slovanská paremiológia v kultúrno-jazykovom kontexte Európy
- Ludmila Stěpanova: Biblická frazeológia – internacionálna a nacionálna
- Daniela Slančová: Pragmatické funkcie v ranom vývine detskej reči

Banská Bystrica

22. 4. 2008 Milan Harvalík: Cizí zeměpisná jména v češtině a Index českých exonym
24. 4. 2008 Josef Jodas: Specifické rysy českého jazyka na Moravě a ve Slezsku
25. 11. 2009 Jaroslav David: Od Českého ráje k Barrandov Hills (reklamní funkce toponym)
25. 11. 2009 Miroslav Vepřek: Staroslovenština a etymologie
- Ján Findra: Od literatúry k lingvistike

Prešov

- Martina Ivanová: Modálne slovesá *môcť* a *musieť* ako modifikátory ilokučnej sily výpovede

5. 3. 2009 Ladislav Bartko: Storočnica jazykovedca a pedagóga Štefana Tóbika
Peter Karpinský: Prehľad výskumu východoslovenských nárečí v nadväznosti na štúdiu Štefan Tóbika *Východoslovenské nárečia (Úvod do ich výskumu a štúdia)*
Pavol Žigo: Význam dialektológie a porovnávacej jazykovedy pre teóriu
5. 5. 2009 Martin Ološtiak: Jazykovedné dielo Juraja Furdíka
Katarína Vužňáková: Opis slootovorného systému jazyka na základe detskej reči

TÉZY PREDNÁŠOK

Sketch Engine

Adam Kilgarriff

<p align="center">The Sketch Engine Adam Kilgarriff Lexical Computing Ltd Universities of Leeds, Sussex, UK</p>	<p align="center">Sketch Engine¹ Adam Kilgarriff Lexikálne výpočty, s. r. o. Univerzity v Leeds a v Sussexe, Spojené kráľovstvo</p>																		
<p align="center">Outline</p> <ul style="list-style-type: none"> * Precision and recall * History of corpus lexicography * The Sketch Engine <ul style="list-style-type: none"> – Demo * Web corpora * Corpus and dictionary * Cyborgs 	<p align="center">Osnova</p> <ul style="list-style-type: none"> * Presnosť a úplnosť² * História korpusovej lexikografie * Sketch Engine <ul style="list-style-type: none"> – Ukážka * Webové korpusy * Korpus a slovník * Kyborgovia 																		
<p align="center">Find me all the fat cats</p> <ul style="list-style-type: none"> * a request for information 	<p align="center">Nájdí všetky tučné mačky</p> <ul style="list-style-type: none"> * žiadosť o informáciu 																		
<p align="center">High recall</p> <ul style="list-style-type: none"> * Lots of responses * Maybe not all good 	<p align="center">Vysoká úplnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> * Množstvo odpovedí * Asi veľa nesprávnych 																		
<p align="center">High precision</p> <ul style="list-style-type: none"> * Fewer hits * Higher confidence 	<p align="center">Vysoká presnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> * Menej výskytov * Dôveryhodnejšie 																		
<p align="center">Information-seeking</p> <table border="1" data-bbox="167 862 734 958"> <thead> <tr> <th></th> <th>Recall</th> <th>Precision</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Computers</td> <td>good</td> <td>bad</td> </tr> <tr> <td>People</td> <td>bad</td> <td>good</td> </tr> </tbody> </table>		Recall	Precision	Computers	good	bad	People	bad	good	<p align="center">Vyhľadavanie informácií</p> <table border="1" data-bbox="829 862 1396 958"> <thead> <tr> <th></th> <th>Úplnosť</th> <th>Presnosť</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Počítače</td> <td>dobrá</td> <td>zlá</td> </tr> <tr> <td>Ľudia</td> <td>zlá</td> <td>dobrá</td> </tr> </tbody> </table>		Úplnosť	Presnosť	Počítače	dobrá	zlá	Ľudia	zlá	dobrá
	Recall	Precision																	
Computers	good	bad																	
People	bad	good																	
	Úplnosť	Presnosť																	
Počítače	dobrá	zlá																	
Ľudia	zlá	dobrá																	
<p align="center">Lexicography: finding facts about words</p> <ul style="list-style-type: none"> * collocations * grammatical patterns * idioms * synonyms * meanings * translations 	<p align="center">Lexikografia: hľadanie údajov o slovách</p> <ul style="list-style-type: none"> * kolokácie * gramatické vzorce/štruktúry * frázeologizmy * synonymá * významy * preklady 																		
<p align="center">Four ages of corpus lexicography</p>	<p align="center">Štyri epochy korpusovej lexikografie</p>																		
<p align="center">Age 1: Pre computer</p> <p>Oxford English Dictionary:</p> <ul style="list-style-type: none"> * 5 million index cards 	<p align="center">Epocha 1: Pradpočítačová</p> <p>Oxfordský anglický slovník:</p> <ul style="list-style-type: none"> * 5 miliónov excerpčných lístkov 																		
<p align="center">Age 2: KWIC Concordances</p> <ul style="list-style-type: none"> * From 1980 * Computerised * Overhauled lexicography 	<p align="center">Epocha 2: Konkordancie</p> <ul style="list-style-type: none"> * Od roku 1980 * Počítačová podpora * Dôkladná lexikografia 																		
<p align="center">Age 2: limitations</p> <p>as corpora get bigger:</p> <p align="center">too much data</p> <ul style="list-style-type: none"> • 50 lines for a word: read all • 500 lines: <i>could</i> read all, takes a long time, slow • 5000 lines: no 	<p align="center">Epocha 2: obmedzenia</p> <p>pri zväčšujúcich sa korpusoch:</p> <p align="center">priveľa dát</p> <ul style="list-style-type: none"> • 50 riadkov na slovo: prečítame všetky • 500 riadkov: <i>môžeme</i> prečítať všetky, ale zaberie to veľa času, je to pomalé • 5000 riadkov: nie 																		
<p align="center">Age 3: Collocation statistics</p> <ul style="list-style-type: none"> * Problem: too much data - how to summarise? * Solution: list of words occurring in neighbourhood of headword, with frequencies * Sorted by salience 	<p align="center">Epocha 3: Kolokačná štatistika</p> <ul style="list-style-type: none"> * Problém: priveľa údajov - ako ich sumarizovať? * Riešenie: zoznam slov vyskytujúcich sa v susedstve heslového slova a ich frekvencie * Usporiadané podľa miery spájateľnosti 																		

¹Doslovný preklad výrazu *Sketch Engine* je „skicovací stroj“. V slovenčine by sme ho asi skôr nazvali nástrojom na kolokačnú analýzu :-)

²Pojmy z teoretickej informatiky označujúce úspešnosť vyhľadávacích mechanizmov. *Recall* (úplnosť, niekedy aj pokrytie) vyjadruje, aká časť toho, čo sa malo nájsť, sa skutočne našlo. *Precision* (presnosť) hovorí o tom, aká časť prinesených výsledkov je relevantná. Presnosť a úplnosť sú pri automatizovanom vyhľadávaní do určitej miery spojenými nádobami, pri snahe a zvýšení úplnosti obyčajne klesá presnosť a naopak.

<p>Age-3 collocation statistics: limitations</p> <p>Lists contain</p> <ul style="list-style-type: none"> * junk * unsorted for type – mixes together adverbs, subjects, objects, prepositions <p>What we really want:</p> <ul style="list-style-type: none"> * noise-free lists * one list for each grammatical relation 	<p>Epocha 3 kolokačná štatistika: obmedzenia</p> <p>Zoznamy obsahujú</p> <ul style="list-style-type: none"> * hlušinu * nie sú usporiadané podľa slovného druhu – miešajú príslovky, podmety, predmety, predložky <p>Čo v skutočnosti chceme:</p> <ul style="list-style-type: none"> * zoznamy bez šumu * jeden zoznam pre každý gramatický vzťah 																																
<p>Collocation listing</p> <p>For collocates of save (>5 hits), window 1-5 words to right of nodeword</p> <table border="1" data-bbox="164 571 571 828"> <thead> <tr> <th>word</th> <th>word</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>forests</td> <td>life</td> </tr> <tr> <td>\$1.2</td> <td>dollars</td> </tr> <tr> <td>lives</td> <td>costs</td> </tr> <tr> <td>enormous</td> <td>thousands</td> </tr> <tr> <td>annually</td> <td>face</td> </tr> <tr> <td>jobs</td> <td>estimated</td> </tr> <tr> <td>money</td> <td>your</td> </tr> </tbody> </table>	word	word	forests	life	\$1.2	dollars	lives	costs	enormous	thousands	annually	face	jobs	estimated	money	your	<p>Zoznam kolokácií</p> <p>pre kolokáty slova „save“ (>5 výskytov) okno 1-5 slov napravo od heslového slova</p> <table border="1" data-bbox="817 571 1224 851"> <thead> <tr> <th>slovo</th> <th>slovo</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>lesy</td> <td>život</td> </tr> <tr> <td>\$1.2</td> <td>dolíare</td> </tr> <tr> <td>životy</td> <td>inákklady</td> </tr> <tr> <td>nesmierny</td> <td>tisíce</td> </tr> <tr> <td>ročne</td> <td>tvár</td> </tr> <tr> <td>pracovné miesta</td> <td>odhadovaný</td> </tr> <tr> <td>peniaze</td> <td>váš</td> </tr> </tbody> </table>	slovo	slovo	lesy	život	\$1.2	dolíare	životy	inákklady	nesmierny	tisíce	ročne	tvár	pracovné miesta	odhadovaný	peniaze	váš
word	word																																
forests	life																																
\$1.2	dollars																																
lives	costs																																
enormous	thousands																																
annually	face																																
jobs	estimated																																
money	your																																
slovo	slovo																																
lesy	život																																
\$1.2	dolíare																																
životy	inákklady																																
nesmierny	tisíce																																
ročne	tvár																																
pracovné miesta	odhadovaný																																
peniaze	váš																																
<p>Age 4: The word sketch</p> <ul style="list-style-type: none"> * Large well-balanced corpus * Parse to find <ul style="list-style-type: none"> – subjects, objects, heads, modifiers etc * <i>One list for each grammatical relation</i> * Statistics to sort each list, as before 	<p>Epocha 4: Word Sketch</p> <ul style="list-style-type: none"> * Veľký vyvážený korpus * Rozanalyzovaný, aby sa určili <ul style="list-style-type: none"> – podmety, predmety, riadiace vetné členy, modifikátory⁴ atď. * <i>Jeden zoznam pre každý gramatický vzťah</i> * Štatistika pre usporiadanie zoznamov, ako v predchádzajúcom 																																
<p>Macmillan English Dictionary For Advanced Learners Ed: Rundell, 2002</p>	<p>Macmillanov anglický slovník pre pokročilých učiacich sa Editor: Rundell, 2002</p>																																
<p>Working practice</p> <ul style="list-style-type: none"> * Lexicographers mainly used sketches not concordances <ul style="list-style-type: none"> – <i>missed less, more consistent</i> – Faster 	<p>Pracovný postup</p> <ul style="list-style-type: none"> * Lexikografi používali najmä skeče, nie konkordancie <ul style="list-style-type: none"> – <i>menej zabudnutého, väčšia konzistentnosť</i> – Rýchlejšie 																																
<p>Euralex 2002</p> <ul style="list-style-type: none"> * Can I have them for my language please 	<p>Euralex 2002</p> <ul style="list-style-type: none"> * Mohol by som to mať aj pre svoj jazyk? 																																
<p>The Sketch Engine</p> <ul style="list-style-type: none"> * Input: <ul style="list-style-type: none"> – any corpus, any language <ul style="list-style-type: none"> * Lemmatised, part-of-speech tagged – specification of grammatical relations * Word sketches <i>integrated with</i> * Corpus query system <ul style="list-style-type: none"> – Supports complex searching, sorting etc <p>Credit: Pavel Rychly, Masaryk Univ</p>	<p>Sketch Engine</p> <ul style="list-style-type: none"> * Vstup: <ul style="list-style-type: none"> – ľubovoľný korpus, ľubovoľný jazyk <ul style="list-style-type: none"> * lematizovaný, morfológicky označovaný – špecifikácia gramatických vzťahov * Skeče <i>integrované s</i> * Korpusovým dotazovacím systémom <ul style="list-style-type: none"> – Podpora pre zložité vyhľadávanie, abecedné usporadúvanie atď. <p>Implementácia: Pavel Rychlý, Masarykova Univerzita</p>																																

³ Slovo *save* je v angličtine veľmi polysémické. Hlavné prekladové ekvivalenty sú *zachrániť, uchovať a uložiť*.

⁴ V novších anglických gramatikách sa pojmom *modifikátor* označuje prívlastok substantíva stojaci vľavo, ktorým je obyčajne iné substantívum (napr. v spojení *Corpus Lexicography* je modifikátorom substantívum *Corpus*). Adam však za modifikátor označuje ľubovoľný prívlastok, t. j. aj adjektívny.

<p style="text-align: center;">Customers</p> <ul style="list-style-type: none"> * Dictionary publishers <ul style="list-style-type: none"> - Oxford University Press - Chambers Harrap - Macmillan - FrameNet Project (Berkeley, US) - Foras na Gaeilge (Ireland) - Patakis (Greece) - DZS (Slovenia) - Czech National Dictionary * Universities <ul style="list-style-type: none"> - Teaching and research - Languages, linguistics, language technology - UK, Germany, US, Greece, Taiwan, Japan, China, Slovenia, ... * Other <ul style="list-style-type: none"> - Language teaching, textbook writing - Information management, web search companies - Automatic translation 	<p style="text-align: center;">Zákazníci</p> <ul style="list-style-type: none"> * Vydavatelia slovníkov <ul style="list-style-type: none"> - Oxford University Press - Chambers Harrap - Macmillan - Projekt FrameNet (Berkeley, USA) - Foras na Gaeilge (Írsko) - Patakis (Grécko) - DZS (Slovinsko) - Český národní slovník * Univerzity <ul style="list-style-type: none"> - Vyučovanie a výskum - Jazyky, jazykoveda, jazykové technológie - Spojené kráľovstvo, USA, Grécko, Taiwan, Japonsko, Čína, Slovinsko * Iné <ul style="list-style-type: none"> - Výučba jazykov, písanie učebníc - Informačný manažment, spoločnosti poskytujúce vyhľadávanie na webe - Automatický preklad
<p style="text-align: center;">Web corpora</p> <ul style="list-style-type: none"> * <i>Replaceable or replacable?</i> <ul style="list-style-type: none"> - http://googlefight.com 	<p style="text-align: center;">Webové korpusy</p> <ul style="list-style-type: none"> * <i>Replaceable alebo replacable?</i> <ul style="list-style-type: none"> - http://googlefight.com
<ul style="list-style-type: none"> * Very very large <ul style="list-style-type: none"> - 2006 estimates for duplicate free, linguistic, Google-indexed web <ul style="list-style-type: none"> * German: 44 billion words * Italian: 25 billion words * English: 1,000 billion -10,000 billion words * Most languages * Most language types * Up-to-date * Free * Instant access 	<ul style="list-style-type: none"> * Veľmi, veľmi veľké <ul style="list-style-type: none"> - Odhad veľkosti webu indexovaného v Google v roku 2006 (jazykové dáta bez duplicitných výskytov) <ul style="list-style-type: none"> * Nemčina: 44 miliárd slov * Taliančina: 25 miliárd slov * Angličtina: 1 000 miliárd - 10 000 miliárd slov * Väčšina jazykov * Väčšina jazykov * Aktuálne * Zadarmo * Okamžitý prístup
<p style="text-align: center;">Web corpus types</p> <ul style="list-style-type: none"> * Large, general corpora * Small, specialised corpora <ul style="list-style-type: none"> - Specially for translators 	<p style="text-align: center;">Druhy webových korpusov</p> <ul style="list-style-type: none"> * Veľké, všeobecný korpusy * Malé, špecializované korpusy <ul style="list-style-type: none"> - Špeciálne pre prekladateľov
<p style="text-align: center;">Basic steps</p> <ul style="list-style-type: none"> * Gather pages <ul style="list-style-type: none"> -CSE hits -Select and gather whole sites -General crawl * Filter * De-duplicate * Linguistic processing * Load into corpus tool 	<p style="text-align: center;">Základné kroky</p> <ul style="list-style-type: none"> * Zozbieranie stránok <ul style="list-style-type: none"> -Výskyty v korpusovom vyhľadávači -Výber a zozbieranie celých webových lokalít -Všeobecné „preliezanie“⁵ webu * Filtrácia * Odstránenie duplícít * Lingvistické spracovanie * Nahrať do korpusového nástroja

⁵ Pojmom *crawl*, *crawling* (liezť, preliezanie) sa označuje činnosť postupného sťahovania webových stránok, kde odkazy na práve stiahnutých stránkach slúžia ako zoznamy pre nasledujúci krok.

<p>Oxford English Corpus</p> <ul style="list-style-type: none"> * Whole domains chosen and harvested –control over text type * 2 billion words (Dec 07) 	<p>Oxfordský anglický korpus</p> <ul style="list-style-type: none"> * Vybrané a „zožaté“ celé predmetné oblasti –riadená typológia textov * 2 miliardy slov (december 07)
<p>WaC family corpora</p> <ul style="list-style-type: none"> * 100m – 2b word corpora * 2-month project each * English French German Italian Japanese Spanish available in Sketch Engine –Greek, Russian following soon –Marco Baroni, Serge Sharoff * Seeds: <ul style="list-style-type: none"> –mid-frequency words from ‘core vocab’ lists and corpora * Google on seed words, then crawl 	<p>Rodina korpusov WaC⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> * korpusy s veľkosťou 100 miliónov až 2 miliardy slov * každý projekt za dva mesiace * angličtina, francúzština, nemčina, taliančina, japončina, španielčina už dostupné v Sketch Engine –gréčtina, ruština čoskoro –Marco Baroni, Serge Sharoff * Násady: <ul style="list-style-type: none"> –slová strednej frekvencie zo zoznamov „jadrovej slovnej zásoby“ a z korpusov * vyhľadávanie násad pomocou Google a potom „preliezanie“
<p>How good are they?</p> <ul style="list-style-type: none"> * How to assess? <ul style="list-style-type: none"> – Hard question, open research topic * Good coverage <ul style="list-style-type: none"> – Newspapers: news, politics bias – Web corpora: also cover personal, kitchen vocab * Web corpus / BNC / journalism corpus <ul style="list-style-type: none"> – First two are close 	<p>Akej sú kvality?</p> <ul style="list-style-type: none"> * Ako to vyhodnocovať? <ul style="list-style-type: none"> – Ťažká otázka, otvorená výskumná téma * Dobré pokrytie <ul style="list-style-type: none"> – Noviny: správy, priveľa politiky – Webové korpusy obsahujú aj osobnú, „kuchynskú“ slovnú zásobu * Webový korpus / BNC⁷ / novinový korpus <ul style="list-style-type: none"> – Prvé dva sú podobné
<p>Small specialised corpora</p> <ul style="list-style-type: none"> * Terminologists * Translators needing <i>target-language domain-specific</i> vocab * Specialist dictionaries <ul style="list-style-type: none"> – Don't exist – Expensive/inaccessible – Out of date * Instant small web corpora <ul style="list-style-type: none"> – BootCaT: Baroni and Bernardini 2004 	<p>Malé, špecializované korpusy</p> <ul style="list-style-type: none"> * Terminológovia * Prekladatelia, ktorí potrebujú slovnú zásobu <i>cieľového jazyka v určitej oblasti</i> * Odborné slovníky <ul style="list-style-type: none"> – Neexistujú – Sú drahé alebo nedostupné – Zastarané * Malé webové korpusy podľa potreby <ul style="list-style-type: none"> – BootCaT: Baroni and Bernardini 2004
<p>Corpus and dictionary</p> <ul style="list-style-type: none"> * Established model: <ul style="list-style-type: none"> – Lexicographers use corpora * But <ul style="list-style-type: none"> – Users like collocations, examples * Direct corpus use * <i>Dissolve the line</i> between corpus and dictionary 	<p>Korpus a slovník</p> <ul style="list-style-type: none"> * Zavedený model: <ul style="list-style-type: none"> – Lexikografi používajú korpusy * Ale <ul style="list-style-type: none"> – Používatelia majú radi kolokácie, príklady * Priame používanie korpusu * <i>Mizne hranica</i> medzi korpusom a slovníkom
<p>Cyborgs</p> <ul style="list-style-type: none"> * A creature that is partly human and partly machine <ul style="list-style-type: none"> – Macmillan English Dictionary 	<p>Kyborgovia</p> <ul style="list-style-type: none"> * Tvor, ktorý je čiastočne človekom a čiastočne strojom <ul style="list-style-type: none"> – Macmillanov anglický slovník
<p>Cyborgs and the Information Society <i>The dictionary-making agent is part human (for precision), part computer (for recall).</i></p>	<p>Kyborgovia a informačná spoločnosť <i>Tvorca slovníka je čiastočne človek (pre presnosť) a čiastočne počítač (pre úplnosť).</i></p>
<p><i>Treat your computer with respect. You and it can do great things together.</i></p>	<p><i>Vážte si svoj počítač. Spolu vytvoríte veľké veci.</i></p>
<p>Thank you http://www.sketchengine.co.uk</p>	<p>Ďakujem http://www.sketchengine.co.uk</p>

⁶ *Web as Corpus* (web ako korpus) – korpusy obsahujúce výlučne texty získané z webu.

⁷ *British National Corpus* – Britský národný korpus s veľkosťou 100 miliónov slov, vytvorený v 90. rokoch minulého storočia, ktorý sa neskôr stal vzorom pre iné národné korpusy.

Paradoxy frazeológie

Jozef Mlacek

Prednáška nadväzuje na autorovu sériu piatich príspevkov v časopise Slovenský jazyk a literatúra v škole (vyšli v rozpätí od júna 1986 do decembra 1987). Všetky sa metodologicky opierali o vtedy novú Mokijenkovu sústavu piatich antinómií, všetky boli konkretizáciou a miestami aj rozvitím niektorých spomedzi príslušných antinómií. Uvažovať o tejto téme v súčasnosti znamená nielen pripomenúť vtedajšie autorove interpretácie jednotlivých dimenzií danej problematiky, ale aj sledovať, čo sa z uvedenej koncepcie frazeológie akceptovalo aj v súčasnom metodologicky posunutom frazeologickom diskurze a čo sa v ňom z tejto koncepcie zmenilo či modifikovalo.

Prednáška pripomenie najmä tieto teoretické a metodologické aktivity, ktoré sa v čase od vyjdenia uvedených príspevkov prejavili aj (alebo iba či práve) vo frazeológii:

Čermákova koncepcia anomálnosti frazém,
teória textotvorných potencií frazém,
teória intertextovosti,
koncept živosti frazeológie,
koncepcia skúmania jazykových princípov vo frazeológii.

So zreteľom na mieru relevantnosti podnetov z uvedených teórií sa vo vlastnom výklade budú rozoberať tieto konkrétne antinómie, resp. špecifické okruhy s nimi spojené:

- ustálenosť : variantnosť; otázka aktualizácií frazém – individuálny variant, frazeologické inovácie, frazeologické derivácie (J. Dolník – princíp analógie „v službách“ anomálie);

- obraznosť : neobraznosť; jej interpretácie – V. M. Mokijenko, F. Miko, A. Jarošová, autorove poznámky o diferencovanom prístupe k obraznosti;

- viacslownosť : celostná nominácia; princíp transpozície a dispozičnosť frazémy (J. Dolník), otázka jednoslovných frazém (F. Čermák; P. Klotzerová: Hranice frazeologie se posouvají – SaS 1998); autorova interpretácia;

- expresívnosť : knižná frazeológia; príznakovosť;

- ľudovosť : umelý pôvod; otvorenosť hranice; demotivácia a jej dôsledky;

- štylistická hodnota komponentov : hodnota frazémy; interpretácia niektorých otvorených otázok;

- frazeológia : skvost ľudovej slovesnosti – frazeológia : poklesnutý výraz, kliše;

- tradičná : najnovšia frazeológia; špecifiká vývinu vo frazeológii.

Záver: Frazéma nie je obligátnou jazykovou jednotkou, ale neexistuje nijaký prirodzený jazyk bez frazeológie (F. Čermák).

Frazeológia: complexio oppositorum. Pohľad na ňu práve cez opozície a paradoxy je najprimeranejším a explanačne najproduktívnejším spôsobom jej skúmania.

Diskursive und deiktische Wörter im „Neuen deutsch-russischen Großwörterbuch“

Dmitrij Dobrovoľskij

Eine wichtige Besonderheit dieses Wörterbuchs, das jetzt in der Vorbereitungsphase ist, besteht im Versuch, Wörter aus verschiedenen bis dahin vernachlässigten Kategorien und semantischen Klassen akribisch zu beschreiben. Dies betrifft vor allem die sog. diskursiven Wörter. Zum ersten Mal in der deutsch-russischen Lexikographie werden mehrere neue Kategorien und Subkategorien eingeführt.

Als separate Kategorien bzw. Subkategorien werden im vorliegenden Werk Satzäquivalente (stzq – vgl. z. B. ja, nein), Satzadverbien (adv stz – vgl. z. B. vielleicht), Konjunktionaladverbien (cj adv – vgl. z. B. dennoch) u.a. angeführt. Die im Wörterbuch vorgenommene Einteilung in Wortklassen gibt dem Benutzer die Möglichkeit, sich mit Beschreibungsmodellen der gegenwärtigen Germanistik vertraut zu machen. Im Vergleich zu den traditionellen Methoden sind die hier angewandten konsequenter und effizienter hinsichtlich der Zuordnung von kategorialer Wortbedeutung zu syntaktischer Funktion.

Dies lässt sich zunächst am Beispiel der Partikeln verdeutlichen. Da es sich bei Partikeln (prtc) um Wörter handelt, deren Bedeutung nicht unmittelbar mit dem Wesen bzw. den Eigenschaften der objektiven Realität assoziiert werden, ist ihre Bedeutung in großem Maße kontextabhängig. Häufig kommt es vor, dass ein und dieselbe Partikel (z. B. ja, denn, eben, doch, nur) in einer Aussage verschiedene Funktionen erfüllen kann.

Diese Funktionen werden im Wörterbuch durch folgende Kategorien wiedergegeben:

- Modalpartikeln (prtc mod), die nach germanistischer Tradition auch Abtönungspartikeln genannt werden;
- Diskurspartikeln (prtc disc), in der linguistischen Literatur auch Diskursmarker oder pragmatische Konnektoren genannt;
- Fokuspartikeln (prtc foc).

Modal- und Diskurspartikeln dienen der besseren Sinnverknüpfung des Textes, also seiner Kohärenz. Sie unterscheiden sich voneinander dadurch, dass sich Modalpartikeln auf den ganzen Satz beziehen und den Satzinhalt mit den Kommunikationszielen sowie den subjektiven Einstellungen des Sprechers in Beziehung setzen, während die Hauptfunktion von Diskurspartikeln darin besteht, eine Verbindung zwischen den einzelnen Aussagen und Fragmenten des verbalen und nichtverbalen Kontextes zu schaffen sowie eine Verbindung zur Kommunikationssituation im Ganzen. Einige von ihnen dienen auch als Pausenfüller im Gespräch.

Fokuspartikeln beziehen sich (im Unterschied zu Modal- und Diskurspartikeln) in erster Linie nicht auf einen ganzen Satz, sondern auf jenen Teil des Satzes, der den Träger der logischen Betonung (Fokus) enthält. Die Rolle der Fokuspartikeln besteht darin, diesen Fokus zu kennzeichnen. Beispiel: er arbeitet nur an diesem Wochenende он работает только в эти выходные; nur er arbeitet an diesem Wochenende только он работает в эти выходные.

Die Wörterbucheinträge zu Partikeln enthalten Informationen zu deren prosodischem Charakter, insbesondere zu ihrer Fähigkeit, Satzakzent zu tragen.

Einige Partikeln überschneiden sich bis zu einem gewissen Grad mit Adverbien. Da die Einordnung dieser Klassen nicht nach morphologischen (sowohl Adverbien als auch Partikeln gehören zu den infiniten Wortarten), sondern nach syntaktisch-funktionalen Kriterien geschieht, wird die kategoriale Zugehörigkeit in einer Reihe von Fällen durch einen typischen Kontext vorgegeben.

Die Deixis-Problematik wird am Material der hin- und her-Wörter besprochen. Vgl. z. B. woher'unter I (при эмфатическом ударении w'oherunter) adv inter уст. отк'уда (при движении сверху вниз по направлению к говорящему); w'oherunter sind sie gef'ahren? это по как'ой так'ой дор'оге он'и по'ехали вниз? (б. ч. переспросах с эмфатическим ударением, где важнее место, чем направление) □ в современном языке (б. ч. в письменной речи) более частотно раздельное употребление wo и her'unter; где (при направлении движения вниз) II adv rel отк'уда, с кот'орого (при направлении вниз от точки зрения субъекта главного предложения); 'alle sch'auten ents'etzt auf den F'elsen, ~ der B'ergsteiger gestürzt war все в 'ужасе посмотр'ели на скал'у, откуд'а [с кот'орой] сорв'ался альпин'ист.

Juraj Furdík a jeho tória lexikálnej motivácie

Martin Ološtiak

Profesor Juraj Furdík, ktorý sa venoval predovšetkým výskumu slovtvornej motivácie, sa v poslednom období svojho života začal zaoberať myšlienkou spracovania lexikálnej zásoby na základe jednotného metodologického prístupu. Takýmto prístupom sa v jeho úvahách stal koncept lexikálnej motivácie. Svoje teórie stihol publikačne predstaviť len v dvoch krátkych a sčasti identických štúdiách. Najkomplexnejšie svoju koncepciu vyložil na prednáškach a seminárnych cvičeniach na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove.

Furdíkova motivatologická koncepcia je v mnohých ohľadoch inšpiratívna a aj napriek nedokončenosti hodná publikovania. Aj preto v roku 2008 vyšla knižná práca Furdík, Juraj: Teória motivácie v lexikálnej zásobe. Ed. M. Ološtiak. Košice: Vydavateľstvo LG 2008. 95 s. Táto publikácia, ktorá vychádza šesť rokov po smrti autora, je založená na týchto materiálových zdrojoch:

- prepis diktafónových nahrávok z posledného prednáškového cyklu z disciplíny Súčasný slovenský jazyk – lexikológia a z výberových seminárnych cvičení Problémy lexikálnej motivácie (letný semester akad. roku 2001/2002);
- relevantné poznámky študentov z predchádzajúceho obdobia (1992/1993, 1995/1996 – 2000/2001);
- niekoľko publikovaných a rukopisných textov autora.

V publikácii sa okrem vlastnej autorskej časti (s. 25 – 78) nachádza aj editorský predhovor, štúdia motivatológ Juraj Furdík, v ktorej je vyložená genéza a podstata Furdíkovej motivatologickej koncepcie, a editorské poznámky so sprievodným komentárom. Podstatou teórie lexikálnej motivácie, ktorá do istej miery polemizuje so saussurovským chápaním jazykového znaku, je:

- onomaziologický prístup ku skúmaniu lexiky;
- neizolovanosť lexikálnych jednotiek;
- vzájomne spätá zákonitosť jednotlivého a zákonitosť všeobecného;
- pracuje sa so sedemnástimi typmi lexikálnej motivácie, ktoré sú rozdelené do troch skupín: základné (paradigmatická, fónická, sémantická, morfológická, slovtvorná, syntaktická, frazeologická, onymická), nastavbové (expresívna, stratifikačná, terminologická, sociolektická, temporálna, teritoriálna, individualizačná), kontaktové (akceptačná, abreviačná);

- lexikálna motivácia je premenlivý jav – vzniká, trvá, mení sa, zaniká (porov. termíny demotivácia, remotivácia);
- jednotlivé motivačné typy navzájom spolupracujú.

Nazdávame sa, že inšpiratívnosť Furdíkovho prístupu spočíva najmä v potencii komplexnej deskripcie, ale aj explanácie lexikálnej zásoby, jej interakcie s inými jazykovými subsystémami, ako aj interakcie s extralingválnou realitou. Pri rozvíjaní motivatologických úvah možno postupovať viacerými smermi. Napríklad:

- ako výhodné metodologické východisko sa ukazuje porovnanie motivačných typov s centrálnym a najprebádanejším typom, so slovotvornou motiváciou;
- charakteristika jednotlivých motivačných typov môže zahŕňať okrem spomínanej komparácie so slovotvornou motiváciou aj tieto aspekty: vzťah k jazykovému systému, vzťah k mimojazykovej realite, kooperácia s inými motivačnými typmi, vylučovanie a podmieňovanie motivačných typov a i.;
- pomocou tejto teórie možno vysvetliť viaceré dynamické javy vo fungovaní lexiky (obohacovanie lexiky, vznik a reštrukturalizácia lexikálnych paradigiem, zmena komunikačno-štylového statusu lexémy a pod.).

Sémantické a štylistické aspekty obmedzeného hniezdovania vo výkladovom slovníku

Klára Buzássyová

Jednou zo všeobecnejších skúseností platných prinajmenšom pri tvorbe výkladových slovníkov je zistenie, že pri rozhodovaní o výhodách a nevýhodách istých prístupov k prezentácii lexikálneho významu sa lexikograf pohybuje ani nie natoľko v diametrálne protikladných hodnotách typu vhodné, opodstatnené, výhodné – nevhodné, nevýhodné, ale skôr v relatívnych hodnotách. Výhoda riešenia v jednom smere prináša neraz isté nevýhody v druhom smere.

V prednáške sa dokumentuje táto skúsenosť na zásadách, ktoré prijali autori Slovníka súčasného slovenského jazyka (SSSJ) o obmedzení hniezdovania. Hniezdovanie je len zdanlivo technický lexikografický postup, pri ktorom sa lexikálny význam istej množiny lexém (v našom prípade deminutíva, augmentatíva, feminatíva odvodené od základovej lexémy) neprezentuje pomocou výkladovej perifrázy, ale sa naň poukáže tým, že sa dané slová priradia v heslovej stati k príslušným základovým slovám (tzv. typ výkladu priradením). Hniezdovanie a miera jeho

uplatňovania súvisí s typom slovníka, ale aj s teoretickými východiskami, o ktoré sa opiera koncepcia lexikografického diela.

Tradiáciu slovenskej lexikografie možno stručne charakterizovať tak, že hniezdovanie sa využíva vo výkladových slovníkoch, dvojjazyčné (prekladové) slovníky hiezdovanie nepoužívajú. V Slovníku slovenského jazyka (1959 – 1968) a najmä v Krátkom slovníku slovenského jazyka (4. vyd. 2003) sa aj pre úspornosť spracovania využíva hniezdovanie v pomerne značnej miere. K apelatívnym substantívam sa priradujú vzťahové desubstantívne adjektíva, príslovky, abstraktné mená, zdobneniny (*dieťa, detský, detsky, detskosť, dieťaťko*).

Na rozdiel od doterajšej domácej tradície, v SSSJ sa nehniezdujú vzťahové adjektíva, ani príslovky a abstraktá na *-osť* alebo *-stvo*. Pri spracovaní týchto tried slov ako samostatných heslových statí sa môžu lepšie reflektovať novšie teoretické poznatky o ich bohatšej významovej štruktúre, než akú prináša až prisilná generalizujúca informácia o ich význame.

V SSSJ sa hniezdujú len niektoré pravidelné slovotvorné typy, časť dokulilovských modifikačných slovotvorných a onomaziologických kategórií. Pri mužských podstatných menách apelatívneho typu sa hniezduje prechýlené meno, deminutívum a zveličené meno. Ak je však lexikálny význam pomenovania ženskej osoby bohatší ako iba pridaný sémantický príznak ženskosti, lexikálna jednotka sa spracúva samostatne (heslo *farárka*). Slovník berie do úvahy novšie tendencie v dotváraní prechýlených mien (najsilnejšia v skupine pomenovaní podľa profesie (*europoslanec – europoslankyňa, legislatívec – legislatívkyňa*). Poukazuje sa na príčiny menšej produktívnosti tvorenia prechýlených mien z pomenovaní nositeľov vlastnosti. Z problematiky štylistickej platnosti zdobnenín možno spomenúť, že v SSSJ sa dokumentuje zistená tendencia používať deminutíva v ironickom význame, platiaca o pomenovaniach označujúcich intelektuálne činnosti (*taký učiteľik, advokátik*, ale nie **poľnohospodárik, *baniček*). Pri spracúvaní zveličených mien sa rešpektuje poznatok, že tu ide skôr o občasné tvorenie využívané tam, kde sa má dosiahnuť zvláštny štylistický účinok.

Výhody obmedzeného hniezdovania: Nehniezdované slovo má explicitne, výkladovou perifrázou podaný výklad svojho významu. Obmedzuje sa používateľova potreba (a námaha) hľadať, resp. približovať si, význam slova aj podľa významu iných slov toho istého hniezda. Vytvorila sa možnosť adekvátnejšie jazykovej skutočnosti prezentovať významovú štruktúru heslového slova a dôkladnejšie uvádzať doklady a tým overovať vyčlenený význam.

Nevýhody obmedzeného hniezdovania: Pri hniezdovom spracovaní je na prvý pohľad používateľovi jasne, že dané slová sú slovotvorne súvzťažné. Funkčný a štylistický kvalifikátor základového slova platí automaticky aj pre slová, ktoré sú k nemu prihniezdované. Pri

nehniezdovaní musí lexikograf častejšie rozhodovať o tom, aký kvalifikátor prisúdi slovotvorne súvzťažným, ale samostatným lexikálnym jednotkám ako heslovým slovám.

Slovenčina v diaspóre a preventívna lingvistika

Miroslav Dudok

V prednáške sa hovorí o vývine a diverzifikácii slovenčiny so zameraním na jazyk v enkláve a diaspóre. Keďže ide o dva rozdielne existenčné typy minoritnej komunity žijúcej mimo hraníc materského národa s osobitnými a špecifickými jazykovými prejavmi v interpersonálnej a verejnej komunikácii, aj na úrovni jazyka a používania slovenčiny je potrebný diferencovaný pohľad na jazyk enklávy alebo slovenských ostrovov v zahraničí a jazyk diaspóry.

Enklávny jazyk charakterizuje jazykovo, najmä etnicky a kultúrne pomerne kompaktnú komunitu. Je výsledkom vývinu európskej geopolitickej situácie od 18. do 20. storočia. Po tereziánskych a jozefínskych reformách a rozpade Osmanskej ríše v južnej Panónii vznikli silné slovenské ostrovy na Dolnej zemi a v Bihorských horách s neprerušným kultúrnym, duchovným a fyzickým kontaktom s rodným krajom. Po roku 1918 sa na týchto ostrovoch formovala slovenská menšina, ktorá sa ocitla v nových štátnych formáciách, a to slovenská menšina v Rumunsku, bývalej Juhoslávii, Maďarsku, Poľsku a na Ukrajine. V 20. storočí po rozpade česko-slovenskej federácie aj slovenská komunita v Českej republike nadobudla status národnostnej menšiny, ale nemá enklávny ráz.

Jazyk diaspóry je heterogénnej povahy, lebo jeho nositeľmi sú jednotlivci a členovia komunity, ktorí žijú roztrúsene, ďaleko od jadra materského národa. Keď ide o slovenskú diaspóru, možno ju lokalizovať hlavne do západoeurópskych a zámorských krajín a tvoria ju hlavne sociálni a politickí migranti.

V prednáške uvádzame stručnú charakteristiku slovenčiny v tridsiatich krajinách sveta. Jazyk slovenskej enklávy a diaspóry napriek domnejšej zakonzervovanosti, ako sa často prezentuje v doterajšej literatúre, predstavuje dynamickú, pulzujúcu entitu, ktorú tvarujú pulzačné jazykové vektory. Tu sa prejavuje výrazná tendencia diasporizácie jazyka, kde klasické nástroje deskriptívnej jazykovedy nedávajú žiadané výsledky. Klesajúci počet používateľov slovenčiny v diaspóre je výrazným indikátorom úpadku a zanikania jazyka, ale to je iba jedna stránka jazykovej mince, ktorú treba poznať pri skúmaní procesov smerujúcich k vystriedaniu

jazykového kódu. Preto sú dôležitým poznávaním sociálne siete, jazykové biografie, osobitné regiolektné a generolektné vektory pulzačného charakteru, ale aj generačné jazykové postoje diasporálnych používateľov jazyka, postoje používateľov majoritného jazyka k menšinovému jazyku, prípadne postoje používateľov jazyka v konkrétnom životnom prostredí, a prihliadanie na skúsenosti jazykového manažmentu pri hodnotení stavu diasporálnej slovenčiny.

Organizovaný a komplexný výskum jazyka slovenskej diaspóry v súčasnosti naskoľuje otázku potreby konštituovania preventívnej lingvistiky, ktorej prvoradou úlohou a cieľmi je ekolingvistická motivácia zachovania slovenčiny ako jazyka diaspóry.

Od Českého ráje k Barrandov Hills (reklamní funkce toponym)

Jaroslav David

Funkční pojetí vlastních jmen vychází z faktu existence primárních (identifikace, diferenciacie, nominace) a sekundárních onymických funkcí. V případě toponym mezi sekundární funkce náleží např. asociační, lokalizační, toponymická a také reklamní funkce.

Z pohledu uplatnění reklamní funkce se dají vymezit tři kategorie toponym:

1) pseudotoponyma, tedy zeměpisná jména označující nereálné, kartograficky nezachytitelné objekty, např. jména typu Človíčkov, Dárečkov, Vocamcaď nad Vltavou, Splátková ulice používaná v reklamních textech; jedná se o motivačně průhledná jména formálně odpovídající české názvotvorné soustavě, např. využitím topoformantu *-ov*;

2) primárně „reklamní“ toponyma označující reálné, tedy kartograficky zachytitelné objekty, např. Veselí, Veselý Žďár, Ráj, Rozkoš, Rychnov, Rychvald, Šenfeld, Šenov; v moderní době např. pojmenování bytových komplexů a rezidenčních domů, v nichž se využívá velmi výrazně angličtina jako prestižní jazyk, např. Danube House, Anděl City, Barrandov Hills, poukaz na novost objektu a kvality nabízeného bydlení, např. Nový Smíchov, Nová Harfa, Slunný vrch, Sluneční brána, Sun House, Zelené město, Chodovec City, City Park Jihlava;

3) reálná toponyma, která nevznikla jako primárně reklamní názvy, ale teprve zapojením do kontextu reklamního textu začínají fungovat jako reklamní jména. Uplatňuje se tu lidová etymologizace v širokém slova smyslu a jazyková hra. Například tzv. sváteční pošta České pošty využívající asociací chrématonyma a toponyma, ovšem bez etymologického vztahu: Vánoční pošta z Božího Daru (Boží Dar, německy Gottesgab), Velikonoční pošta Kraslice (německy Graslitz), Valentýnská pošta Milostín (depersonalní toponymum z osobního jména Milosta); logo

města Opava s motivem páva využívající lidovou pověst o hádce „o páva“. Jiným příkladem jsou mylně interpretovaná urbanonyma (uliční jména) typu Růžová, Zlatá, Fialková, která v jádrech středověkých měst označovala nedlážděné a zanedbané uličky, šlo tedy o ironická jména. Dnes je ovšem jejich původní motivace nejasná a zastřená, jména jsou spojována s růžemi a růžovou barvou, uplatňují na sídlištích vně historických městských center v kontextu „barevných“ a „rostlinných“ pojmenování, např. Růžová, Modrá, Bílá (Náchod), Růžová, Jasmínová, Jahodová (Čáslav). Rovněž motivují vznik chrematonym, např. Růžová čajovna a hostel Rosemary v Růžové ulici (Praha).

Sledujeme-li reklamní funkci toponym v 19. a 20. století, vyvstává před námi několik tematických okruhů:

- I) propagace místa v souvislosti s poukazem na jeho lázeňský charakter, např. snaha řady lokalit o doplnění přívlastku Letovisko nebo Lázně, např. návrhy Lázně Bechyně (Bechyně, 1911), Čachovice Lázně (Čachovice, 1929), Lázně Bohdaneč (Bohdaneč, 1947, prosazeno až 1980);
- II) tzv. turistická jména, která byla často motivována faktem, že místo bylo dějištěm literárního textu nebo s ním bylo spojováno, např. názvy Babiččino údolí, Viktorčin splav (Božena Němcová-Babička), Máchovo jezero, Jarmilina skála (Karel Hynek Mácha-Máj), Helenčina studánka (Vilém Mrštík-Pohádka máje); popřípadě měla taková pojmenování zvýšit atraktivitu místa jeho neopodstatněným spojením s historickou, fantastickou nebo literární postavou, např. Krakonošova zahrádka, Krakonošovo piano, Krakonošova kazatelna, Husova kazatelna;
- III) využití exonym ve spojeních typu Východočeské/Hanácké Athény (Chrudim/Kroměříž), Český/Moravský/Lašský Betlém (Hořovice/Štramberk/Brušperk), České/Moravské Benátky (Vodňany/Telč), Slezský Manchester (Krnov), České Švýcarsko (skalní oblast). Tento typ je dnes neproduktivní, což odpovídá obecnému ústupu používání exonym ve prospěch originálních podob jmen. Dalším faktem je stále se zmenšující svět a rychlý sled nových informací, které znemožňují, aby se např. jména míst, o nichž se ve sdělovacích prostředcích mluví a píše, ustálila a stala se součástí české toponymie nebo dokonce pronikla do frazeologie. Samozřejmě je třeba připomenout také stále silnější vztah k toponymům jako ke značkovým, nikoliv popisným, charakterizačním jménům, v případě exonym metaforickým nebo metonymickým.

Literatura:

DAVID, Jaroslav: Berounští medvědi a Ježíškova Vánoční pošta z Božího Daru: k reklamní funkci toponym. In: *Studia Slavica XII – Slovanské studie XII*. Opole 2008, s. 177 – 181.

DAVID, Jaroslav: Nová česká oikonyma typu Chodovec City, Barrandov Hills, Nové Měcholupy... a Šmoulov. In: *Naše řeč*, 2008, 91, s. 192 – 196.

DAVID, Jaroslav: RŮŽOVÁ ČAJOVNA V RŮŽOVÉ ULICI (The Rose Tea Room in Rose Street). *Beiträge zur Namenforschung* 43, 2008, s. 313 – 318.

Staroslověnština a etymologie

Miroslav Vepřek

Staroslověnština jako nejstarší doložený slovanský spisovný jazyk představuje důležitý jazykový materiál pro etymologii:

- jedná se o jazyk, který vznikl v době pozdní praslovanštiny;
- na rozdíl od praslovanštiny však obsahuje určitá specifika (knižnost; vliv cizích jazyků, zejména řečtiny, ale také latiny a staré horní němčiny);
- doložená slovní zásoba staroslověnštiny také vykazuje jistá sémantická omezení daná určením a charakterem textů, v rámci nejstarších památek se tak jako hapax legomena (slova s jediným výskytem) jeví např. lexémy motyka, kobyla, lukъ („česnek; cibule“), gruda („hrouda“), jež jinak můžeme pokládat za běžně rozšířená slova praslovanská, nebo expresivní výrazy blъvati („zvracet“), laino a motyla (obojí ve významu „lejno“);
- doložení slov ve staroslověnštině je důležité nejen pro praslovanskou rekonstrukci formy slova, ale také pro rekonstrukci jeho významu a sémantické potence;
- staroslověnština může zachovávat některá reliktní slova a hapax legomena, staroslověnština tedy poskytuje nejen nejstarší doložení slova, ale někdy také i doložení jedině;
- v rámci jednotlivých slovanských jazyků se vyskytuje různě početná vrstva paleoslovenismů, staroslověnština je tedy důležitá i pro etymologii jednotlivých slovanských jazyků;
- prostřednictvím staroslověnštiny a církevní slovanštiny (mladší vývojová fáze) docházelo k „migraci“ lexika mezi jednotlivými slovanskými oblastmi, doložení slov tak někdy nemusí souhlasit s očekávanými izoglosami a nářečně-teritoriálním rozrůzněním praslovanštiny;
- např. nejstarší doložení výpůjčky tojagъ/tojaga „hůl“, která byla přijata zřejmě prostřednictvím jazyka turkotatarských Bulharů, pochází z památky českého původu (Besědy sv. Řehoře Velikého); v církevněslovanských památkách českého původu se také zachovaly archaické

podoby lexémů jako алѣканије, алѣць („hlad, lačnění, půst“), které odrážejí zřejmě hláskový vývoj okrajového jihovýchodoslovanského teritoria v rámci praslovanské metateze likvid; do památek českého původu se dostaly pravděpodobně jako dědictví velkomoravské staroslověnštiny, kde se tyto archaismy vyskytovaly jako pozůstatek slovanských dialektů okolí Soluně, z jejichž nářeční báze byla vytvořena Konstantinem-Cyrilem prvotní podoba staroslověnštiny (tzv. prastaroslověnština).

Etymologie podává řešení nejasných staroslověnských lexémů (příklady):

- substantivum вѣсадъ „přijímání, eucharistie“ – považováno a) za slovo domácí, např. dle Š. Ondruše vzniklo zpětnou nazalizovanou derivací od slovesa *вѣsedliti/вѣseliti, b) za výpůjčku – podle R. Nahtigala ze starohornoněm. wizzōd (neodpovídá očekávaným hláskovým rezponzím); podle F. V. Mareše z lat. usandum (vyhovuje hláskoslovně, problematické z hlediska sémantiky);
- substantivum rovanii/rovanije „dar“ (známo pouze ze dvou dokladů v rámci celého slovanského lexika!) bývá vykládáno přejetím z nedoložené formy starohornoněm. *ar(a)vanī, nebo jako koruptela domácích slov darovanije, příp. radovanije;
- substantivum dochъtorъ/dochъtora „poduška“ (známo pouze z jediného dokladu v rámci slovanského lexika!) bývá vykládáno buď jako výpůjčka z turkotatarských jazyků (původně snad z mongolštiny), či jako slovo domácí, případně také jako výpůjčka z germánštiny; podle V. Šaura je derivátem výpůjčky ze starohornoněm. dofta („veslařská lavice“) a prostřednictvím tohoto výkladu je možno sledovat specifika překladatelského postupu Konstantina-Cyrila při překládání čtveroevangelia ve velkomoravském prostředí;
- substantivum trizнь jakožto hapax legomenon z Besěd sv. Řehoře Velikého (památka českého původu) představuje obtížnou etymologii, zejména s ohledem na popis sémantiky lexému, který překládá lat. dysenteria; na základě různocnění z rukopisných variant však slovo identifikujeme jako koruptelu původního gryзь „bolest v břiše“ (srov. i staročeské hryz, hryzenie téhož významu).

Modálne slovesá *môct'* a *musiet'* ako modifikátory ilokučnej sily výpovede

Martina Ivanová

1. V teórii rečových aktov sa konštatuje, že použitie explicitných performatívnych formúl nie je obvyklé, prirodzené, resp. že sa ich používanie spája len s istými komunikačnými situáciami (porovnaj napr. Grepl – Karlík 1998). Táto téza však platí len vtedy, ak ide

o nemodifikované performatívne slovesá. Naopak, ukazuje sa ako nepresná, pokiaľ skúmame prípady performatívnych slovies modifikovaných modálnymi relátormi.

2. Otázka spätosti modálnych relátorov s performatívne použitými slovesami sa v jazykovednej literatúre traktovala v súvislosti s problematikou tzv. *hedges*. Používanie termínu *hedge* ako lingvistického termínu sa spája so začiatkom 70. rokov, keď G. Lakoff publikoval svoju štúdiu *Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts* (1972). V jeho prístupe bolo podstatou hedgingu zmiernovanie alebo posilňovanie kategorickosti tvrdenia, takže hedging sa vlastne stotožňoval s javom, ktorý sa tradične označuje ako epistemická modálnosť. Idea tzv. *hedged performatives* znamenala rozšírenie koncepcie tzv. *hedges*. Predstavil ju B. Fraser v roku 1975 v rovnomennej štúdii, v ktorej skúmal vplyv modálnych relátorov na ilokučný akt v performatívnych výpovediach typu *I must advise you to remain quiet*. V našom prístupe pracujeme s vymedzením hedgingu M. Hirschovej, ktorá ho definuje ako obmedzovanie, resp. posilňovanie, ilokučnej sily výpovede, ktoré sa spája so zdvorilostnou komunikačnou stratégiou hovoriaceho (porovnaj Hirschová 2006).

3. Pri skúmaní funkcií modálnych relátorov v rámci explicitných performatívnych formúl sme skúmali kolokácie modálnych relátorov *musím* a *môžem* s performatívnymi slovesami v Slovenskom národnom korpuse (korpusová verzia prim-3.0-vyv). Korpusový výskum potvrdzuje vysoký výskyt kolokácií modálnych relátorov s vybranými performatívnymi slovesami.

3.1. Pokiaľ ide o oslabovanie, resp. posilňovanie, ilokučnej sily výpovede, možno konštatovať, že hedging prostredníctvom modálneho relátora *musieť* sa primárne používa na oslabovanie ilokučnej sily výpovedí. Pri asertívach sa využíva v tých výpovediach, pri ktorých ide o obohatenie vedomia adresáta o negatívnu informáciu. Keďže je táto informácia nepriaznivá pre adresáta, v kolokačnom okolí takto modifikovaných performatívov sa vyskytujú prvky, pomocou ktorých sa hovoriaci snaží minimalizovať „škody“, ktoré svojou informáciou adresátovi môže spôsobiť v zmysle pragmatického konceptu negatívnej zdvorilosti (Brownová – Levinson 1987). Zároveň tieto prvky ako súčasť zdvorilostnej stratégie maximalizujú zásadu sympatie hovoriaceho vo vzťahu k adresátovi. Oslabovanie ilokučnej sily výpovede prostredníctvom modálneho relátora *musieť* sa realizuje aj v rámci direktívnych a varovacích výpovedí, ktoré potenciálne porušujú princíp zdvorilosti, takže hedging tu funguje ako akési komunikačné alibi, za ktoré sa hovoriaci skrýva. V prípade permissívnych výpovedí sa hedging uplatňuje pri výpovediach, ktoré vyjadrujú neochotný súhlas s adresátom: funkciou hedgingu je kompenzovať ohrozenie produktorovej „straty tváre“.

3.2. Naopak, posilňovanie ilokučnej sily výpovede sa spája prednostne s modálnym relátorom *môcť*. Modálny relátor *môcť* modifikuje asertívne performatívne slovesá vo

výpovediach, ktorých komunikačnou funkciou je obohatenie vedomia adresáta o priaznivú informáciu. Z tohto dôvodu sa v kolokačnom okolí takto modifikovaných performatívov často objavujú interakčné komentáre maximalizujúce zásady sympatie a zhody. V asertívnych výpovediach pri slovesách verejnej komunikácie (*potvrdiť*, *vyhlásiť*) modálny relátor *môcť* funguje ako tzv. statusový afirmátor: jeho funkciou je validovať status produktora a jeho kompetenciou realizovať rečový akt. Fixovanie ilokučnej sily výpovede prostredníctvom modálneho relátora *môcť* sa realizuje aj pri komisívnych výpovediach, funkcia modálneho relátora tu spočíva v posilňovaní záväzkovosti. Naopak, oslabovanie ilokučnej sily výpovede prostredníctvom modálneho relátora *môcť* sa viaže predovšetkým na interogatívne formy pri zdvorilých žiadostiach, pri ktorých modálny relátor spolu s interogatívnou formou participuje na maximalizácii zásady taktu a skromnosti, a na tzv. kvázisúvetné konštrukcie s formálne podmienkovou vetou s komunikačnou funkciou žiadosti alebo prosby.

Zoznam členov v roku 2008

- ALABÁNOVÁ, Mária, PaedDr., PhD.
AUXOVÁ, Darina, PhDr.
BALÁKOVÁ, Dana, PhDr., PhD.
BALÁŽ, Gerhard, doc. PhDr., CSc.
BALÁŽ, Peter, doc. PhDr., CSc.
BALÁŽOVÁ, Ľubica, Mgr.
BALLEKOVÁ, Katarína, Mgr.
BÁNIK, Tomáš, Mgr.
BARTKO, Ladislav, doc. PhDr., CSc.
BENKO, Vladimír, Ing.
BENKOVIČOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
BLANÁR, Vincent, prof. PhDr., DrSc.
BOHMEROVÁ, Adela, PhDr., PhD., M.A.
BOSÁK, JÁN, doc. PhDr., CSc.
BUDOVIČOVÁ, Viera, doc. PhDr., CSc.
BUFFA, Ferdinand, doc. PhDr., CSc.
BUJALKA, Anton, PhDr.
BUGÁROVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
BUZÁSSYOVÁ, Klára, PhDr., CSc.
CABANOVÁ, Vlasta, Mgr.
CADORINI, Giorgio, dott.
DAROVEC, Miloslav, doc. PhDr., CSc.
DEPTOVÁ, Tatiana, Mgr.
DOBRÍKOVÁ, Mária, PhDr., CSc.
DOLNÍK, Juraj, prof. PhDr., DrSc.
DORULA, Ján, prof. PhDr., DrSc.
DUDÁŠOVÁ, Júlia, prof. PhDr., CSc.
DUDOK, Miroslav, prof. PhDr., DrSc.
DUCHKOVÁ, Silvia, Mgr.
ĎURČO, Peter, doc., CSc.
ĎUROVIČ, Ľubomír, prof. PhDr., DrSc.
DVORNICKÁ, Ľubica, Mgr.
FERENČÍKOVÁ, Adriana, prom. fil., CSc.
FINDRA, Ján, prof. PhDr., DrSc.
FRÜHAUFOVÁ, Eva, PhD.
GAJDOŠOVÁ, Katarína, Mgr.
GÁLISOVÁ, Anna, Mgr.
GIGER, Miriam, Mgr., PhD.
GLOVNÁ, Juraj, prof. PhDr., CSc.
GLOVNÁ, Slavomíra, Mgr.
GRIGORJANOVÁ, Tatjana, Mgr., CSc.
HÁDKOVÁ, Marie, PhDr., PhD.
HALMOVÁ, Zuzana
HANUDELOVÁ, Zuzana, doc. PhDr., CSc.
HAŠANOVÁ, Jana, PhDr.
HÍREŠOVÁ, Alena, PhDr.
HLADÍK, Rudolf
HLADKÝ, Juraj, PhDr., PhD.
HLAVATÁ, Renáta, PaedDr., PhD.
HOCHÉLOVÁ, Terézia, Mgr.
HORÁK, Alexander, Mgr.
HORÁK, Emil, doc. PhDr., CSc.
HUŤANOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
CHOCHOLOVÁ, Bronislava, Mgr.
IMRICHOVÁ, Mária, PaedDr., PhD.
JANKOVIČOVÁ, Milada, PhDr., CSc.
JANOČKOVÁ, Nicol, Mgr., PhD.
JAROŠOVÁ, Alexandra, Mgr., CSc.
JUHÁSOVÁ, Jana, Mgr.
KAČALA, Ján, č. k. SAV, prof. PhDr., DrSc.
KAPITÁŇOVÁ, Kristína, PhDr., CSc.
KAPUSTOVÁ, Monika, Mgr., PhD.
KLINCKOVÁ, Jana, doc. PhDr., CSc.
KOLLÁR, Dezider, doc. PhDr., CSc.
KOPINA, Ján, PhDr.
KOŠKOVÁ, Mária, Mgr., CSc.
KOVÁČOVÁ, Mária, Mgr.
KOVÁČOVÁ, Viera, PhDr.
KOVÁČOVÁ, Zuzana, PaedDr., PhD.
KOVALOVÁ, Božena, PhDr.
KRAJČOVIČ, Rudolf, prof. PhDr., DrSc.
KRALČÁK, Ľubomír, PaedDr., PhD.
KRÁLIK, Ľubor, PhDr., CSc.
KRÁĽOVÁ, Zdena, Mgr., PhD.
KRUPA, Viktor, PhDr., DrSc.
KRŠKO, Jaromír, Mgr., PhD.
KUCIK, Štefan, PaedDr.
KUČERA, Ladislav, PhDr., CSc.
LACKOVÁ, Marta, Mgr.
LALIKOVÁ, Tatiana, Mgr.
LANSTYÁK, István, PhDr., CSc.
LAUERSDORF, Mark
LEFÍKOVÁ, Anna, PhDr.
LIGOŠ, Milan, doc. PaedDr., CSc.
LIPTÁK, Štefan, PhDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Alžbeta, PhDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Ľudmila, doc. PaedDr., CSc.
MACHO, Marián, Mgr.
MAJTÁN, Milan, PhDr., DrSc.
MARSINOVÁ, Marta, PhDr.
MIKLUŠ, Michal, doc. PhDr., CSc.

MIKO, František, prof. PhDr., DrSc.
MISLOVIČOVÁ, Sibyla, PhDr.
MIŠŠÍKOVÁ, Gabriela, doc. PhDr., CSc.
MLACEK, Jozef, prof. PhDr., CSc.
MÚCSKOVÁ, Gabriela, Mgr., PhD.
NÁBĚLKOVÁ, Mira, PhDr., CSc.
NAVRÁTIL, Ladislav, PaedDr., PhD.
NEMCOVÁ, Emília, PhDr., CSc.
NIŽNÍKOVÁ, Jolana, prof. PhDr., CSc.
OČENÁŠ, Ivan, PaedDr., PhD.
ODALOŠ, Pavol, prof. PaedDr., CSc.
OLOŠTIAK, Martin, Mgr., PhD.
OLOŠTIAKOVÁ, Lucia, Mgr.
OLŠIAK, Marcel, Mgr.
ONDRÁČKOVÁ, Zuzana, Mgr.
ONDREJKOVÁ, Renáta, Mgr.
ONDREJOVIČ, Slavo, doc. PhDr., CSc.
ORAVCOVÁ, Anna, PhDr., CSc.
ORGOŇOVÁ, Oľga, doc. PhDr., PhD.
ORTHOVÁ, Eva, PaedDr.
PALKOVIČ, Konštantín, PhDr., CSc.
PANČÍKOVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
PATÁKOVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
PATRÁŠ, Vladimír, prof. PaedDr., CSc.
PEKAROVIČOVÁ, Jana, doc. PhDr., PhD.
PETRUFOVÁ, Magdaléna, PhDr.
PÍCHA, Emil, PhDr., CSc.
PORUBSKÁ, Emília, PhDr.
POVAŽAJ, Matej, PaedDr., CSc.
PROFANTOVÁ, Zuzana, Mgr., CSc.
RENDÁR, Lubomír, PaedDr.
RIPKA, Ivor, prof. PhDr., DrSc.
ROHÁRIK, Pavol, doc. PhDr., CSc.
RUMÁNEK, Ivan, Mgr., PhD.
RUŠČÁK, František, doc. PhDr., CSc.
RÝZKOVÁ, Anna, doc. PhDr., CSc.
SABOL, Ján, prof. PhDr., DrSc.
SABOLOVÁ, Oľga, doc. PhDr., CSc.
SEDLÁKOVÁ, Marianna, PhDr., PhD.
SEDLÁK, Imrich, prof. PhDr., CSc.
SEJÁKOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
SIMON, Szabolcs, Mgr., PhD.
SKLADANÁ, Jana, PhDr., CSc.
SLANČOVÁ, Daniela, prof. PhDr., CSc.
SLOBODNÍK, Milan, doc. PhDr., CSc.
SOKOLOVÁ, Miloslava, doc. PhDr., CSc.
SOTÁK, Michal, prof. PhDr., DrSc.
SZABÓMIHÁLYOVÁ, Gizela, PhDr.
ŠEBESTOVÁ, Anna, PhDr.
ŠEVČÍKOVÁ, Beáta, PhDr.
ŠIKRA, Juraj, PhDr., CSc.
ŠIMKOVÁ, Mária, PhDr.
ŠKVARENINOVÁ, Oľga, PhDr., CSc.
ŠTIBRANÝ, Ján, PhDr., CSc.
ŠVAGROVSKÝ, Štefan, doc. PhDr., CSc.
TOMAŠČÍKOVÁ, Slávka, Mgr.
TVRDOŇ, Emil, doc. PhDr., CSc.
TÝR, Michal, prof.
TÝROVÁ, Zuzana
URBANCOVÁ, Lujza, Mgr.
URBANOVÁ, Jana, Mgr.
VALENTOVÁ, Iveta, Mgr., PhD.
VANČOVÁ, Iveta, Mgr.
VAŇKO, Juraj, prof. PhDr., CSc.
VARGOVÁ, Mariana, Mgr.
VILČEKOVÁ, Katarína, Mgr.
VOJTEKOVÁ, Marta, Mgr.
VRLÍKOVÁ, Kristína, doc. PhDr., CSc.
YOVEVA-DIMITROVA, Snežana
ZÁHORCOVÁ, Jana, PhDr.
ZAMBOROVÁ, Marta, Mgr.
ZÁVODNÝ, Andrej, Mgr.
ZIMMERMANN, Július, doc. Ing., CSc.
ZVONČEKOVÁ, DÁŠA, PhDr.
ŽEŇUCH, Peter, doc. PhDr., CSc.
ŽIGO, Pavol, prof. PhDr., CSc.

Zoznam členov v roku 2009

- ALABÁNOVÁ, Mária, PaedDr., PhD.
AUXOVÁ, Darina, PhDr.
BALÁKOVÁ, Dana, PhDr., PhD.
BALÁŽ, Gerhard, doc. PhDr., CSc.
BALÁŽ, Peter, doc. PhDr., CSc.
BALÁŽOVÁ, Ľubica, Mgr.
BALLEKOVÁ, Katarína, Mgr.
BÁNIK, Tomáš, Mgr.
BARTKO, Ladislav, doc. PhDr., CSc.
BENKO, Vladimír, Ing.
BENKOVIČOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
BLANÁR, Vincent, prof. PhDr., DrSc.
BOHMEROVÁ, Adela, PhDr., PhD., M.A.
BOSÁK, JÁN, doc. PhDr., CSc.
BUDOVIČOVÁ, Viera, doc. PhDr., CSc.
BUFFA, Ferdinand, doc. PhDr., CSc.
BUJALKA, Anton, PhDr.
BUGÁROVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
BUZÁSSYOVÁ, Klára, PhDr., CSc.
CABANOVÁ, Vlasta, Mgr.
CADORINI, Giorgio, dott.
DAROVEC, Miloslav, doc. PhDr., CSc.
DEPTOVÁ, Tatiana, Mgr.
DOBRÍKOVÁ, Mária, PhDr., CSc.
DOLNÍK, Juraj, prof. PhDr., DrSc.
DORULA, Ján, prof. PhDr., DrSc.
DUDÁŠOVÁ, Júlia, prof. PhDr., CSc.
DUDOK, Miroslav, prof. PhDr., DrSc.
DUCHKOVÁ, Silvia, Mgr.
ĎURČO, Peter, doc., CSc.
ĎUROVIČ, Ľubomír, prof. PhDr., DrSc.
DVORNICKÁ, Ľubica, Mgr.
FERENČÍKOVÁ, Adriana, prom. fil., CSc.
FINDRA, Ján, prof. PhDr., DrSc.
FRÜHAUFOVÁ, Eva, PhD.
GAJDOŠOVÁ, Katarína, Mgr.
GÁLISOVÁ, Anna, Mgr.
GIGER, Miriam, Mgr., PhD.
GLOVNÁ, Juraj, prof. PhDr., CSc.
GLOVNÁ, Slavomíra, Mgr.
GRIGORJANOVÁ, Tatjana, Mgr., CSc.
HÁDKOVÁ, Marie, PhDr., PhD.
HALMOVÁ, Zuzana
HANUDELOVÁ, Zuzana, doc. PhDr., CSc.
HAŠANOVÁ, Jana, PhDr.
HÍREŠOVÁ, Alena, PhDr.
HLADÍK, Rudolf
HLADKÝ, Juraj, PhDr., PhD.
HLAVATÁ, Renáta, PaedDr., PhD.
HOCHÉLOVÁ, Terézia, Mgr.
HORÁK, Emil, doc. PhDr., CSc.
HRAŠKOVÁ, Mariana, Mgr.
HUŤANOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
CHOCHOLOVÁ, Bronislava, Mgr.
IMRICHOVÁ, Mária, PaedDr., PhD.
JANKOVIČOVÁ, Milada, PhDr., CSc.
JANOČKOVÁ, Nicol, Mgr., PhD.
JAROŠOVÁ, Alexandra, Mgr., CSc.
KAČALA, Ján, č. k. SAV, prof. PhDr., DrSc.
KAPITÁŇOVÁ, Kristína, PhDr., CSc.
KAPUSTOVÁ, Monika, Mgr., PhD.
KLINCKOVÁ, Jana, doc. PhDr., CSc.
KOLLÁR, Dezider, doc. PhDr., CSc.
KONČALOVÁ, Jana, Mgr.
KOPINA, Ján, PhDr.
KOŠKOVÁ, Mária, Mgr., CSc.
KOVÁČIKOVÁ, Monika, Mgr.
KOVÁČOVÁ, Mária, Mgr.
KOVÁČOVÁ, Viera, PhDr., PhD.
KOVÁČOVÁ, Zuzana, PaedDr., PhD.
KRAJČOVIČ, Rudolf, prof. PhDr., DrSc.
KRALČÁK, Ľubomír, doc. PaedDr., PhD.
KRÁLIK, Ľubor, PhDr., CSc.
KRÁĽOVÁ, Zdena, PaedDr., PhD.
KRUPA, Viktor, PhDr., DrSc.
KRŠKO, Jaromír, doc., PhD.
KUČERA, Ladislav, PhDr., CSc.
LACKOVÁ, Marta, PaedDr., PhD.
LALIKOVÁ, Tatiana, Mgr.
LANSTYÁK, István, doc. PhDr., PhD.
LAUERSDORF, Mark
LIGOŠ, Milan, doc. PaedDr., CSc.
LIPTÁK, Štefan, PhDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Alžbeta, PhDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Ľudmila, doc. PaedDr., CSc.
MACHO, Marián, Mgr.
MAJCHRÁKOVÁ, Daniela, Mgr.
MAJTÁN, Milan, PhDr., DrSc.
MARSINOVÁ, Marta, PhDr.
MIKLUŠ, Michal, prof. PhDr., CSc.
MIKO, František, prof. PhDr., DrSc.

MISLOVIČOVÁ, Sibyla, PhD.
 MLACEK, Jozef, prof. PhD., CSc.
 MÚCSKOVÁ, Gabriela, Mgr., PhD.
 NÁBĚLKOVÁ, Mira, PhD., CSc.
 NAVRÁTIL, Ladislav, PaedDr., PhD.
 NEMCOVÁ, Emília, PhD., CSc.
 NIŽNÍKOVÁ, Jolana, prof. PhD., CSc.
 OČENÁŠ, Ivan, PaedDr., PhD.
 ODALOŠ, Pavol, prof. PaedDr., CSc.
 OLOŠTIAK, Martin, Mgr., PhD.
 OLOŠTIAKOVÁ, Lucia, Mgr.
 OLŠIAK, Marcel, PhD.
 ONDRÁČKOVÁ, Zuzana, PaedDr.
 ONDREJKOVÁ, Renáta, Mgr.
 ONDREJOVIČ, Slavo, doc. PhD., CSc.
 ORAVCOVÁ, Anna, PhD., CSc.
 ORGOŇOVÁ, Oľga, doc. PhD., PhD.
 ORTHOVÁ, Eva, PaedDr.
 PANČÍKOVÁ, Marta, doc. PhD., CSc.
 PATÁKOVÁ, Marta, doc. PhD., CSc.
 PATRÁŠ, Vladimír, prof. PaedDr., CSc.
 PEKARÍKOVÁ, Katarína, Mgr., PhD.
 PEKAROVIČOVÁ, Jana, doc. PhD.,
 PhD.
 PETRUFOVÁ, Magdaléna, PhD.
 PÍCHA, Emil, PhD., CSc.
 PORUBSKÁ, Emília, PhD.
 POVAŽAJ, Matej, PaedDr., CSc.
 PROFANTOVÁ, Zuzana, Mgr., CSc.
 RAMŠÁKOVÁ, Anna, Mgr.
 RENDÁR, Lubomír, PaedDr.
 RIPKA, Ivor, prof. PhD., DrSc.
 ROHÁRIK, Pavol, doc., CSc.
 RUMÁNEK, Ivan, Mgr., PhD.
 RUŠČÁK, František, doc. PhD., CSc.
 RÝZKOVÁ, Anna, doc. PhD., CSc.
 SABOL, Ján, prof. PhD., DrSc.
 SABOLOVÁ, Oľga, doc. PhD., CSc.
 SEDLÁKOVÁ, Marianna, PhD., PhD.
 SEDLÁK, Imrich, prof. PhD., CSc.
 SEJÁKOVÁ, Jana, PhD., CSc.
 SIMON, Szabolcs
 SKLADANÁ, Jana, doc. PhD., CSc.
 SLANČOVÁ, Daniela, prof. PhD., CSc.
 SLOBODNÍK, Milan, doc. PhD., CSc.
 SOKOLOVÁ, Miloslava, doc. PhD., CSc.
 SOTÁK, Michal, prof. PhD., DrSc.
 SZABÓMIHÁLYOVÁ, Gizela, PhD.
 ŠEBESTOVÁ, Anna, PhD.
 ŠEVČÍKOVÁ, Beáta, PhD.
 ŠIKRA, Juraj, PhD., CSc.
 ŠIMKOVÁ, Mária, PhD.
 ŠKVARENINOVÁ, Oľga, PhD., CSc.
 ŠTIBRANÝ, Ján, PhD., CSc.
 ŠVAGROVSKÝ, Štefan, doc. PhD., CSc.
 TOMAŠČÍKOVÁ, Slávka, Mgr., PhD.
 TVRDOŇ, Emil, doc. PhD., CSc.
 TÝR, Michal, prof.
 TÝROVÁ, Zuzana
 URBANCOVÁ, Lujza, Mgr., PhD.
 URBANOVÁ, Jana, Mgr.
 VALENTOVÁ, Iveta, PhD.
 VANČOVÁ, Iveta, Mgr.
 VAŇKO, Juraj, prof. PhD., CSc.
 VILČEKOVÁ, Katarína, PaedDr.
 VOJTEKOVÁ, Marta, Mgr., PhD.
 VRLÍKOVÁ, Kristína, doc. PhD., CSc.
 YOVEVA-DIMITROVA, Snežana
 ZÁHORCOVÁ, Jana, PhD.
 ZAMBOROVÁ, Marta, Mgr.
 ZÁVODNÝ, Andrej, PaedDr.
 ZIMMERMANN, Július, prof. Ing., CSc.
 ZVONČEKOVÁ, DÁŠA, PhD.
 ŽEŇUCH, Peter, Mgr., PhD.
 ŽIGO, Pavol, prof. PhD., CSc.

Z podkladov SJS zostavili a redakčne pripravili: Bronislava Chocholová, Anna Ramšáková